

**MUNI
MED**

Soukromí

Povinná mlčenlivost ve zdravotnictví

GDPR

Požadavek etiky

Součástí Hippokratovy přísahy

Cokoliv, co uvidím nebo uslyším, zahrnující životy lidí, při péči o nemocné nebo jejich soukromém životě, co by mělo být utajeno, pomlčím o tom a zachovám to jako tajemství.

Význam informací a soukromí dnes

Naše společnost jako společnost informací, stále více lidí má jako práci zpracování informací

Leckteré informace se dotýkají osobní sféry jednotlivců

Soukromí se stává jedním z nejvíce diskutovaných aspektů lidského života

Trvalé otázky a nové výzvy

- Ochrana soukromí je potřeba pro zachování důvěry mezi zdravotníky a pacientem.
- Současnost přináší nové problémy:
 - (1) usnadnění – ve srovnání s minulostí - šíření a zpracování informací prostřednictvím elektronických nástrojů
 - (2) snazší sběr dat v podobě nových diagnostických metod

SOUKROMÍ JE LIDSKÉ PRÁVO

Důraz na soukromí je projev individualizace v národních – tj. pro nás v českém – evropských a světových kodexech základních práv (čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 LZPS, čl. 10 ÚLPB)

Ochrana soukromí je součástí akcentované **autonomie pacienta** v moderní bioetice.

Právo pacienta zaručené ústavním pořádkem

Listina základních práv a svobod

- Článek 10
 - Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.
 - Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.
 - Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

Zvláštní citlivost informací o zdraví

- Mnohé informace o zdravotním stavu jsou citlivé (pohlavní život, duševní stav, závislosti na alkoholu a drogách, profesní a kariérní perspektivy).
- Některé jiné jsou obecně citlivé méně, zvláště nelze-li je snadno utajit.
- Mohou být ale citlivé pro konkrétní pacienty (třeba s ohledem na zaměstnání, rodinu, náboženství a podobně).

Ochrana soukromí VS Mlčenlivost

Soukromí

- Ochrana před zjišťováním a shromažďováním osobních údajů
- Ochrana před neoprávněným přístupem k informacím
- Ochrana před pořizováním fotografií, nahrávek a záznamů

Mlčenlivost

- Ochrana před šířením informací, k nimž zdravotník získal přístup
- I v případě, že tyto informace získal legálně

Soukromí

Právo nebýt součástí veřejnosti

- Právo na „osobní oblast“
- Právo zadržovat informace o sobě
- Právo rozhodnout zda a jakým způsobem mají být skutečnosti jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným (Pavlík),
- Spojené státy: Right to be let alone

Právo na soukromí se vztahuje na každou fyzickou osobu, bez ohledu na věk či svéprávnost

Zákonné zakotvení povinné mlčenlivosti

Zákon o zdravotních službách

Občanský zákoník

Zákon o zpracování osobních
údajů/GDPR

Podoba a soukromí

Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu

- zákonný důvod
- svolení

Bez svolení nelze:

- narušit soukromé prostory člověka
- sledovat jeho soukromý život
- pořizovat zvukový nebo obrazový záznam
- využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou
- takové záznamy o jeho soukromém životě šířit

Zákon o zdravotních službách

- Poskytovatel je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb
- Pacient má právo na úctu, důstojné zacházení, na ohleduplnost a respektování soukromí při poskytování zdravotních služeb

Pro koho platí povinná mlčenlivost

- Pro zdravotnické pracovníky a jiné odborné pracovníky, a to v souvislosti s výkonem jejich povolání a to i ti, kteří již nevykonávají své povolání, a informace získali v souvislosti s bývalým výkonem povolání zdravotnického pracovníka
- Pro **osoby získávající způsobilost k výkonu povolání** zdravotnického pracovníka nebo jiného odborného pracovníka (aka studenti)

Za porušení povinné mlčenlivosti se nepovažuje

Se souhlasem
pacienta

Poskytování
návazných služeb

Ochrana vlastních
práv

Sdělování údajů pro
potřeby trestního
řízení

Plnění povinnosti
překazit nebo
oznámit spáchání
trestného činu

Další zákonné
důvody např.
Ochrana veřejného
zdraví, Revizní lékař

Souhlas pacienta

Plně svéprávný pacient zásadně rozhoduje o sdělování informací o svém zdravotním stavu sám! To platí i vůči rodinným příslušníkům pacienta (osobám blízkým).

Výslovný

- Ústní
- Písemný

Konkludentní

Informace o zdravotním stavu pacienta vyžádané orgány veřejné moci

Platí pravidlo, že i orgány veřejné moci včetně policie a soudů mohou informace o zdravotním stavu vyžadovat výhradně v případech, kdy jim to zákon výslovně umožní.

Samo o sobě nestačí, že např. policista přijde do nemocnice a ptá se na zdravotní stav pacienta (typicky u úrazů zapříčiněných druhou osobou).

Oznamovací povinnost

Úplně každý (nikoliv jen zdravotnický pracovník) je povinen oznámit Policii České republiky skutečnost, že na někom byl spáchán trestný čin týrání svěřené osoby nebo úmyslného těžkého ublížení na zdraví (tj. vážného zranění).

U dětí je v určitých případech nutno informovat orgán sociálně právní ochrany dětí (tzv. OSPOD).

Základní východiska GDPR

Základní filosofie

Každý, kdo spravuje nebo zpracovává osobní údaje musí mít od počátku promyšleno k čemu tyto osobní data potřebuje a jak je bude chránit

Důraz na zachování integrity a důvěrnosti dat

Klade se velký důraz na samoregulaci uvnitř instituce

Největší problém – instituce musí vést záznam o tom, že tato pravidla dodržuje (protokol, data management plan etc.)

Výčet základních zásad

zákonnost, korektnost, transparentnost

účelové omezení

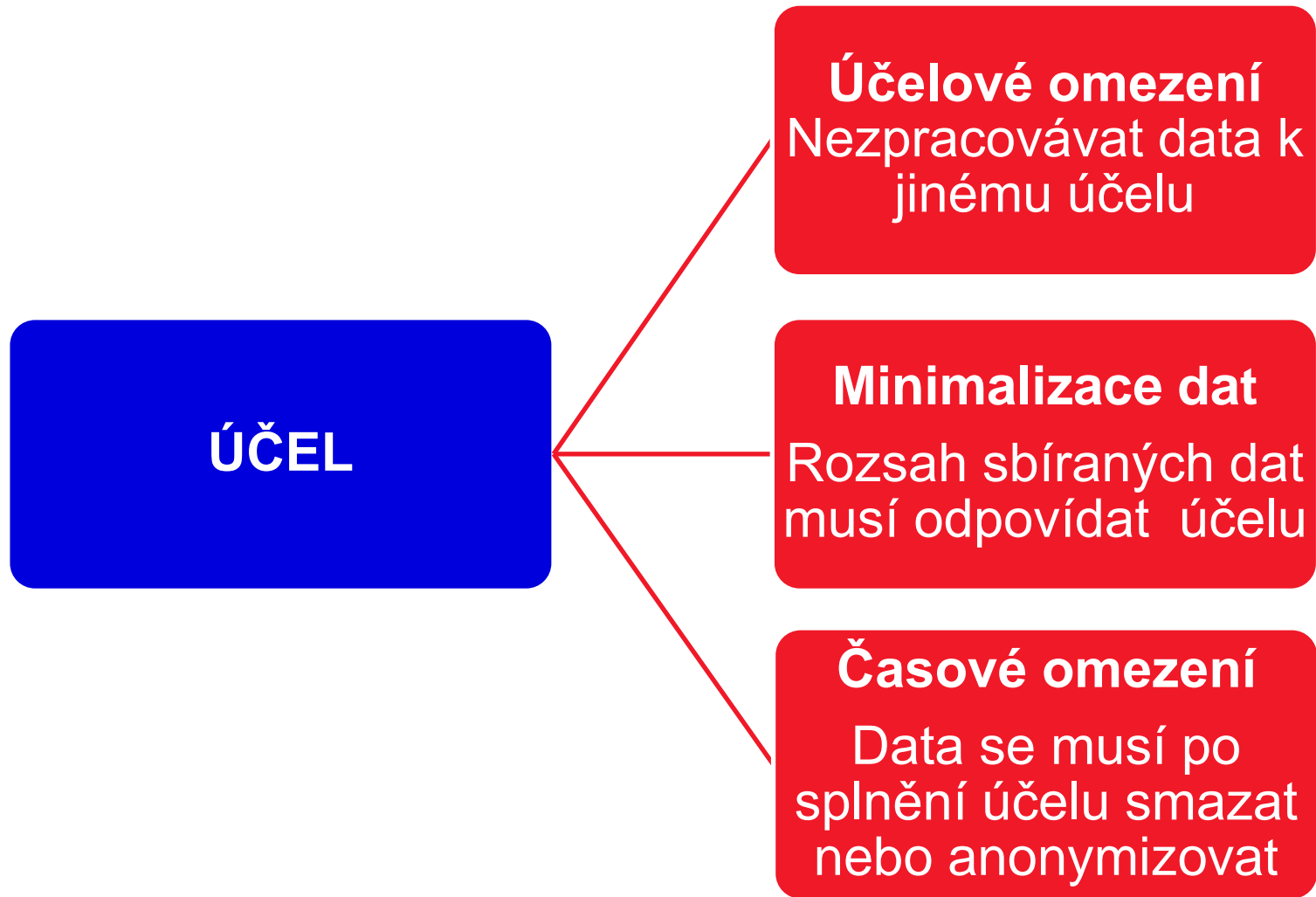
minimalizace údajů (co do rozsahu)

přesnost

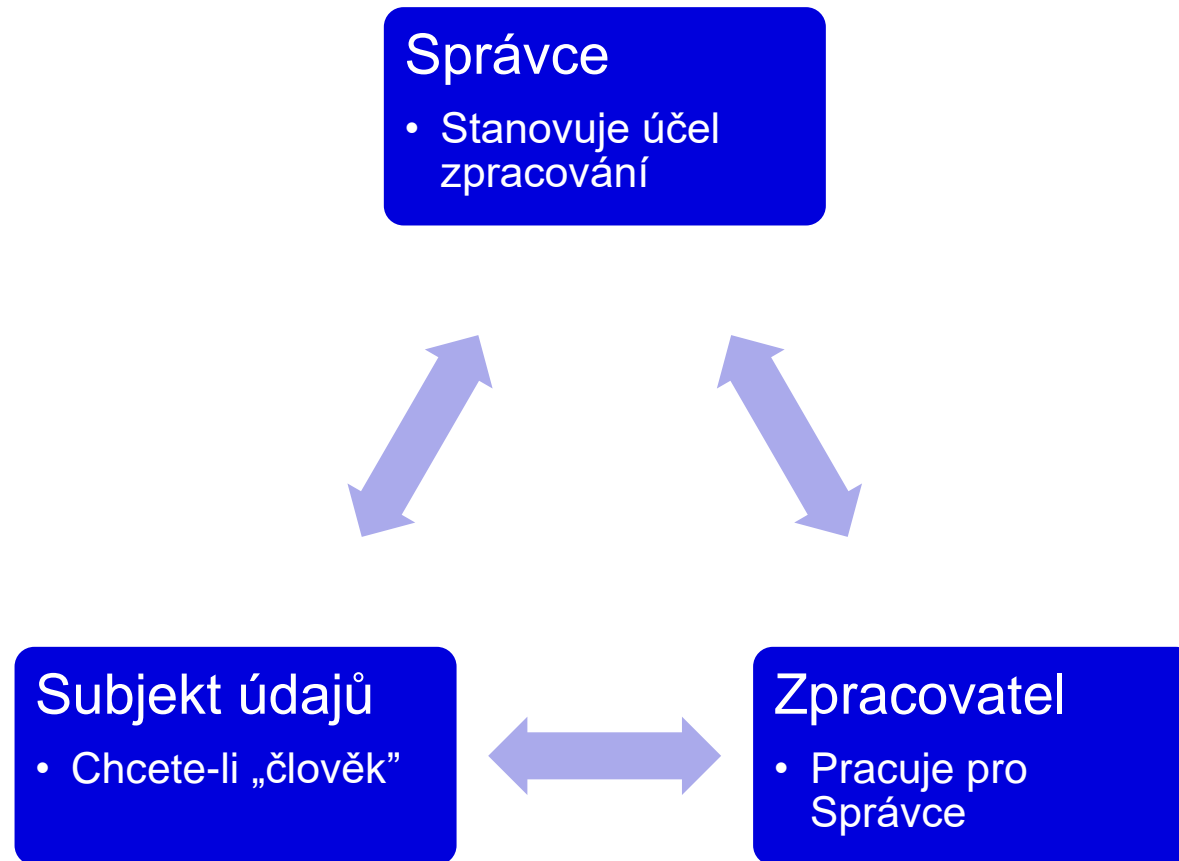
omezení uložení (časové)

integrita a důvěrnost

odpovědnost

Principy

Vztah správce a Zpracovatele

Správce rozhoduje o účelu informace

- Jedna informace může být ve správě vícero správců
- Každý odpovídá sám za sebe

Zpracovatel

- Poskytovatel služby
- Dělá pouze to co mu správce uloží
- Pokud začne sám rozhodovat o účelu dat (informací) stává se správcem

Vztah správce - zpracovatel

Správce může zpracováním pověřit pouze zpracovatele, kteří poskytují dostatečné záruky, zejména pokud jde o:

- odborné znalosti,
- spolehlivost a zdroje,
- technická a organizační opatření, která budou splňovat požadavky nařízení, včetně požadavků na bezpečnost zpracování.

Mezi správcem a zpracovatelem musí existovat **PÍSEMNÁ SMLOUVA**

TITUL k držbě a zpracování dat

Souhlas

- Může za správce získat i třetí subjekt
- Přísnější formální nároky (další slidy)

Zákonný důvod

- Pokud existuje zákonný důvod, lze sbírat bez souhlasu

Kdy je možné zpracovat data bez souhlasu?

Plnění smlouvy

Plnění právní povinnosti

Ochranu životně důležitých zájmů subjektu údajů nebo jiné fyzické osoby

Plnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu

Při výkonu veřejné moci

Nezbytné pro účely oprávněných zájmů příslušného správce

Východiska souhlasu

- jednoznačným potvrzením, které je vyjádřením svobodného, konkrétního, informovaného a jednoznačného svolení subjektu údajů ke zpracování osobních údajů, které se jej týkají,
- mlčení, předem zaškrtnutá políčka nebo nečinnost by neměly být považovány za souhlas. Souhlas by se měl vztahovat na veškeré činnosti zpracování prováděné pro stejný účel nebo stejné účely.
- lze předpokládat, že souhlas není svobodný, není-li možné vyjádřit samostatný souhlas s jednotlivými operacemi zpracování osobních údajů, i když je to v daném případě vhodné, nebo je-li plnění smlouvy, včetně poskytnutí služby učiněno závislým na souhlasu, i když to není pro toto plnění nezbytné.

Pravidla souhlasu (zkrácená)

- Správce musí být schopen doložit, že subjekt údajů udělil souhlas
- Pokud je souhlas subjektu údajů vyjádřen písemným prohlášením, které se týká rovněž jiných skutečností, **musí žádost o vyjádření souhlasu předložena způsobem, který je od těchto jiných skutečností jasně odlišitelný, a je srozumitelný a snadno přístupný.**
- Odvolat souhlas musí být stejně snadné jako jej poskytnout.
- Plnění smlouvy nesmí být podmíněno souhlasem se zpracováním.

Právo na výmaz a omezení zpracování

Správce má povinnost osobní údaje vymazat, pokud subjekt údajů vznesl námitky a neexistují žádné převažující oprávněné důvody pro zpracování

- výkon práva na svobodu projevu a informace
- splnění právní povinnosti
- z důvodů veřejného zájmu v oblasti veřejného zdraví
- pro účely archivace ve veřejném zájmu, pro účely vědeckého či historického výzkumu či pro statistické účely

Odpovědnost za osobní údaje vzniká dříve než získáte první osobní údaje

Povinnost nastavit vnitřní procesy tak, aby nedocházelo k únikům a porušováním práv

Správce zavede vhodná technická a organizační opatření k zajištění toho, aby se standardně zpracovávaly pouze osobní údaje, jež jsou pro každý konkrétní účel daného zpracování nezbytné

Správce má povinnost vhodné úrovně bezpečnosti kdy zohlední zejména rizika, která představuje zpracování osobních údajů

Anonymizace, pseudonymizace

Anonymizované OÚ

- Nelze dešifrovat, klíč je zničen

Pseudonymizované OÚ

- Lze dešifrovat, třeba za cenu velkého úsilí
- I tato data jsou OÚ

MUNI
MED

Sankce za neoprávněné porušení mlčenlivosti a správy dat

Trestně právní sankce

Neoprávněné nakládání s osobními údaji (§180 TZ)

Bude potrestán, kdo, byť i z nedbalosti, poruší povinnost mlčenlivosti tím, že neoprávněně zveřejní, sdělí nebo zpřístupní třetí osobě osobní údaje získané v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce, a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají

- Až tři léta nebo zákaz činnosti

Neoprávněný přístup k počítačovému systému a neoprávněný zásah do počítačového systému nebo nosiče informací (§230 TZ)

Kdo zasáhne do počítačového systému nebo nosiče informací tím, že

- a) **neoprávněně užije data uložená v počítačovém systému** nebo na nosiči informací,
- b) data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací **neoprávněně vymaže** nebo jinak zničí, **poškodí, změní**, potlačí, sníží jejich kvalitu nebo je učiní neupotřebitelnými,
- c) **padělá nebo pozmění data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací tak, aby byla považována za pravá nebo podle nich bylo jednáno tak, jako by to byla data pravá**, bez ohledu na to, zda jsou tato data přímo čitelná a srozumitelná, nebo
- d) neoprávněně vloží nebo přenesení data do počítačového systému nebo na nosič informací nebo učiní jiný zásah do programového nebo technického vybavení počítačového systému nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat,

bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Správní sankce

Porušení povinností poskytovatele plynoucí ze Zozs

- Pokuta až 1.000.000,- Kč

Porušení povinností správce plynoucí ze zákona o zpracovávání osobních údajů/GDPR

- Pokuta až 10.000.000,- Kč

Soukromoprávní postihy

Pracovněprávní postihy

- I okamžité zrušení pracovního poměru

Vystavení se riziku podání žaloby

- Náhrada nemajetkové újmy

Disciplinární postih

Kárná (disciplinární) ochrana soukromí v podobě postihování porušení mlčenlivosti. Flagrantní porušení dokáže být důvodem pro odnětí profesní licence.